

MEEDE 2

1. Strateegia meetme nimetus

Meede 2 – Kohapealse ettevõtluse soodustamine

2. Strateegia meetme rakendamise vajaduse lühikirjeldus

Tallinna suhteline lähedus ja head ühendused tähendavad seda, et arvestatav osa IHKK piirkonna tööealisest elanikkonnast „pendeldab“ igapäevaselt. Pealinnale lähemal olevates piirkondades ulatub nende osakaal ligi pooleni, kaugemates kantidest võib neid olla u viiendik. Sellest tulenevalt on IHKK strateegias elukeskkonna arendamise kõrval oluliseks fookuseks just **kohapealne mikro- ja väikeettevõtlus, s.t. nende ettevõtete toetamine, kes loovad kohalikele töökohti** (sh iseendale). Vähemalt sama oluliseks on ettevõtluse toetamisel ka **uute äriliste toodete ja teenuste tekkimine piirkonnas, mis vähendaks elanikkonna vajadust liikuda neid tarbima kuhugi kaugemale**. Sellisteks ettevõtmisteks võivad olla nn isikuteenused, aga ka väiketootmine, millega kaasneb ka hüve piirkonna kogukonna jaoks.

Töökohtade loomisel on kõige enam eelistatud kõrgema lisandväärtusega ettevõtmised, kuna need suudavad eelduslikult konkureerida Tallinnas pakutavaga. Samas on maapiirkondades tähtis ka olemasolevate töökohtade säilitamine, seega ei välistata ka neid projekte, mis parandavad ettevõtte toodet/teenust ning seeläbi kestlikkust, kuid ei loo otseselt uusi töökohti. Meetmest toetatakse lisaks kohalike **teenustele ja väiketootmisele ka turismiteenuste arendamist ning uuenduslikku ettevõtlust**.

3. Strateegia meetme eesmärk

Meetme eesmärk IHKK piirkonnas on mitmekülgne ja kestlik ettevõtlus, kohapealsete toodete ja teenuste arv ja maht on suurenenud ning kättesaadavus paranenud.

4. Toetatavad tegevused²

Toetatavad tegevused:

Investeeringud järgmistesse tegevustesse:

- **Kohapealsete teenuste loomine ja arendamine**
- **Kohaliku väiketootmise arendamine**
- **Uuendusliku ettevõtluse toetamine** (ringmajandus jms)
- **Turismiteenuste mitmekesistamine** (uued/edasiarendatud tooted-teenused) **ning turismi tugitaristu arendamine** (telkimis- ja karvanikohad, liikumisrajad, viidad, laadimiskohad, turismi toetavad mikroteenused)
- **Ettevõtete jätkusuutlikkuse parandamine, investeeringud säästvatesse lahendustesse** (NB! ainult juhul, kui sellega paraneb toode/teenus ja/või lisandub töökoht)

Toetust antakse ka **investeeringutegevusega kaasnevateks tegevusteks**, milleks on koolitus, ehitusseadustiku alusel omanikujärelevalve teostamine, muinsuskaitseaduse alusel muinsuskaitsejärelevalve teostamine ja turundustegevus, sealhulgas turu-uuring.

Ühistegevuse elluviimine (ühisprojekti raames):

- **Võrgustike arendamine, ühis- ja koostöötegevused, ühine turundus** (paketid jms)

Ühistegevuse elluviimiseks antakse projektitoetust, kui selle viivad kuni kaheaastase **tegevuskava alusel ellu partnerid**, kelleks on vähemalt kaks juriidilist isikut või füüsilisest isikust ettevõtjat ja kellest vähemalt üks ei ole teine kohalik tegevusrühm

Mittetoetatavad tegevused, piirangud:

- Ettevalmistav töö (ehitise ehitamisega kaasnev keskkonnamõju hindamisega seotud tegevus ning energiaauditi, teostatavusuuringu, projekteerimistöö ning projekteerimiseks vajaliku ehitusgeoloogilise ja -geodeetilise uurimistöö tellimine)
- Ainult energiatõhususe suurendamine (sh soojustamine, päiksepaneelide paigaldamine jms), kui ei teki lisandväärtust (uut/parendatud toodet-teenust)
- Vabatahtliku töö arvestamine omafinantseeringuna
- Ehitusmaterjali ostmise kulu ilma ehitustegevuseta,
- Uue põlvkonna elektroonilise side juurdepääsuvõrguga seotud kulu

jt LEADERi kohaliku arengu strateegia 2023–2027 rakendamise määruse § 25

<https://www.riigiteataja.ee/akt/124112023003?leiaKehtiv> tulenevad välistused.

Meetme sihtgrupp (kes saab meetmest toetust taotlelda):

- **Mikroettevõtjad ja kuni 25 töötajaga väikeettevõtted**
- **ettevõtlusega tegelevad MTÜ-d**

Väljastatud on KOVi osalusega äriettevõtted ja SAD.

järgmiste EMTAK teise taseme koodide alla kuuluvaid tegevused: 05 – 09; 64 – 66; 68 – 71; 78; 92,

vt ka https://www.rik.ee/sites/www.rik.ee/files/elfinder/article_files/EMTAK%202008_o.pdf

5. Kohaliku tegevusgrupi nõuded projektitoetuse taotlejale ja toetuse saajale (sh. dokumendid , mida peab projektitoetuse taotleja esitama taotluse esitamisel)

Projektitoetuse taotleja peab taotluse tegevusgrupile esitamise hetkel täitma kõiki LEADERi kohaliku arengu strateegia 2023–2027 rakendamise määruse esitatud tingimusi.

- Investeering peab olema tehtud IHKK piirkonnas
- Taotleja peab olema tegutsenud vähemalt 6 kuud
- Ühes taotlusvoorus saab taotleja esitada ühe projekti
- Taotlejal ei tohi olla taotluse esitamise hetkel lõpetamata LEADER-projekte
- Projektitoetuse taotleja riikliku maksu võlg koos intressiga ei ületa 100 eurot või tema riikliku maksu võla tasumine on ajatatud ja maksuvõla tasumise ajatamise korral on maksuvõlg, mille tasumise tähtaeg on möödunud, tasutud ettenähtud summas;

- Taotleja ei ole saanud ega taotle projektitaotluses sisalduva sama kulu kohta toetust riigieelarvelistest, Euroopa Liidu või välisabi vahenditest või muud tagastamatut riigiabi

Kohustuslikud dokumendid:

- Taotleja esitama **äriplaani ja finantsproгноosid (investeeringuprojektide puhul) või turundusplaani (turundustegevuste puhul)**
- Ehitustegevust sisaldava projekti puhul peab taotleja koos taotlusdokumentidega esitama **ehitusloa** (juhul kui ehitusluba on nõutav Ehitusseadustiku kohaselt);
- **Juhul kui taotletakse toetust ehitustegevuseks, mis seaduse või Leader määruse kohaselt ei nõua ehitusteatist, ehitusluba ega ehitusprojekti esitamist**, esitab taotleja koos taotlusdokumentidega **joonised ja info** planeeritava ehitustegevuse (remont, rekonstrueerimine vms) koha, mahu jms kohta. Info peab olema esitatud sellisel kujul, et hindajal on võimalik detailselt aru saada planeeritava tegevuse olemusest ja mahust, vajaliku ehitusmaterjali mahust (hindamaks hinnapakumuse / hinnakalkulatsiooni realistlikkust);
- Taotleja peab läbima **nõustamise kohaliku tegevusgrupi poolt kinnitatud nõustaja juures**, kes annab nõustamise läbimise kohta vastava kinnituskirja. Kinnituskiri peab olema lisatud projektitoetuse taotlusele;
- Taotleja peab koos peab koos taotlusdokumentidega esitama taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud **majandusaasta kinnitatud aruande ära kirja**
**(majandusaasta aruanne = väljatrikk Äriregistri süsteemist);*
- Sihtasutuse **asutajate ja nõukogu liikmete nimekiri** juhul, kui taotleja on sihtasutus;
- Mitte varasema kui taotluse esitamisele vahetult eelnenud kuu esimese kuupäeva seisuga **mittetulundusühingu liikmete nimekiri**, välja arvatud usulised ühendused, juhul, kui taotleja on mittetulundusühing;
- eraõigusliku juriidilise isiku puhul tema **juhtimis- ja järelevalveorganitesse kuuluvate isikute nimekiri, kui see ei ole äriregistrist või mittetulundusühingute ja sihtasutuste registrist kättesaadav**
- Ühisprojekti puhul esitab taotleja koos taotlusdokumentidega kõigi projekti partnerite poolt allkirjastatud **ühiste kavatsuste kokkuleppe** (PRIA vorm)
- Taotleja peab läbi viima **ostumenetluse ja esitama hinnapakumised** vasvalt LEADER kohaliku arengu strateegia 2023–2027 rakendamise määruse § 26.
- Projektitoetuse saajal on kohustus peale projekti lõppu täita ja esitada tegevusgrupi poolt ettenähtud vormil **seirearuanne** ning võimaldada järelseire tegemist kuni 5.a. peale projekti lõppu.

6. Toetuse maksimaalne suurus ja määr

Toetuse määr **15-50% toetatava tegevuse abikõlblikust kogumaksumusest**;

Investeerimistegevusega **kaasnevaks tegevuseks saab toetust kuni 15%** investeerimistegevuse abikõlblikust maksumusest.

Väikelaeva, maastiku- ja mootorsõiduki, välja arvatud liikurmasina soetamiseks, **kuni 30 %** toetatava tegevuse abikõlbliku kulu maksumusest.

Projektitoetuse miinimumsumma on **5 000** eurot;
Projektitoetuse maksimumsumma on **35 000** eurot.

7. Strateegia meetme indikaatorid ja sihttasemed

Tulemusnäitajad:

- Uued tooted ja teenused
Sihttase: 8
- Parendatud tooted ja teenused
Sihttase: 8
- Uued töökohad
Sihttase: 8
- Säilitatud töökohad
Sihttase: 8

Väljundnäitajad:

- Toetatud ettevõtete arv
Sihttase:16
- Uuenduslike ettevõtlusprojektide arv
- Sihttase:3

8. Projektitoetuse taotluste hindamiskriteeriumid

1. Universaalsed hindamiskriteeriumid (osakaal 70%, kõigil meetmetel ühesugused)

- 1.1. Projekti selgus: 15%
- 1.2. Projekti eelarve kvaliteet: 15%
- 1.3. Projekti ettevalmistatustase, teostatavus (tehniline ettevalmistatus): 10%
- 1.4. Projekti taotleja ja meeskonna suutlikkus: 10%
- 1.5. Projekti tulemuste jätkusuutlikkus, kestlikkus:5%
- 1.6. Projekti uuenduslikkus: 10%
- 1.7. Projekti koostöisus:5%

2. Meetmespetsiifilised hindamiskriteeriumid (osakaal 30%, lähtuvad meetme eesmärgist ja tulemusnäitajatest)

- 2.1. Projekti mõju uue/parendatud teenuse või toote loomisele: 15%
- 2.2. Projekti mõju töökohtadele: 10%
- 2.3. Projekti omafinantseeringu määr:5%

Hindamisel rakendatakse 4 punkti skaalat ja 60% lävendit.

Kõigi hindamiskriteeriumite puhul on lävendiks kokku 60%, meetmespetsiifiliste kriteeriumite lävend on samuti 60%.

Hindepunktide selgitused:

1. Universaalsed hindamiskriteeriumid

1.1. Projekti selgus: 15%

1	Taotluse osad ei ole üksteisega loogiliselt seotud, projektist ei selgu, mida, miks ja kuidas soovitakse teha ning mis on oodatav tulemus

2	Taotluse osad on üksteisega vähesel määral seotud, tekst on üldjoontes mõistetav, kuid projekti sisemises loogikas on puudujääke. Probleem/väljakutse on kirjeldatud üldiselt, valitud tegevused ei ole selged või piisavad eesmärgini jõudmiseks.
3	Taotluse osad on üksteisega üldiselt seotud, tekst on enamjaolt loogiline, esineb väiksemaid puudujääke. Probleemi/väljakutse kirjeldus on selge, eesmärk paigas, kuid valitud tegevused ei ole selged või piisavad eesmärgini jõudmiseks.
4	Taotluse osad on üksteisega selges seoses, tekst on loogiline. Probleemi/väljakutse kirjeldus ja projekti eesmärk milleni tahetakse jõuda on selge ja konkreetne, Valitud tegevused on optimaalsed ja piisavad probleemi lahendamiseks/väljakutse saavutamiseks. Projekti eesmärgid, tegevused ja tulemused on omavahel selgelt ja loogiliselt seotud.

1.2. Projekti eelarve kvaliteet: 15%

1	Projekti eelarve kujunemine on ebaselge, kulude põhjendus on puudulik. Eelarve (või finantsprognoos) on vigane. Eelarve ei ole detailne. Projekti erinevate dokumentide (Äriplaan, projekti kirjelduse ja eelarve) vahel puuduvad seosed. Omafinantseeringu ja käibevahendite allikad on puudu, segased või ebarealistlikud.
2	Projekti eelarve kujunemine ja kulude põhjendus on üldjoontes arusaadav, kuid selle kvaliteedi ja põhjendatuse osas on teatud puudujääke. Finantsprognoos on positiivne, kuid ei sisalda kõiki tekkivaid kulusid, või ei selgu projekti tulemusel toimuvad muutused rahavoogudes. Omafinantseeringu ja käibevahendite allikad on kirjeldatud üldsõnaliselt ja vajavad täpsustamist või tekitavad lisaküsimusi.
3	Eelarve on detailne. Taotlusdokumentides (finantsprognoosis) on selgelt aru saada kuidas toimub projekti elluviimine ja mis projekti tulemusel muutub. Projekti käigus tekkivad kulud ja projekti tulemusel tekkivad tulud on selgelt välja toodud ja kajastuvad eelarves (ja finantsprognoosis). Projektkirjeldus ja finantsprognoos lähevad kokku. Planeeritav investeering kajastub selgelt ka äriplaanis. Omafinantseerimise ja käibevahendite allikad on välja toodud.
4	Eelarve on detailne. Taotlusdokumentides (finantsprognoosis) on selgelt aru saada kuidas toimub projekti elluviimine ja mis projekti tulemusel muutub. Projekti käigus tekkivad kulud ja projekti tulemusel tekkivad tulud on selgelt välja toodud ja kajastuvad eelarves (ja finantsprognoosis). Projektkirjeldus ja finantsprognoos lähevad kokku. Planeeritav investeering kajastub selgelt ka äriplaanis. Omafinantseerimise ja käibevahendite allikad on selgelt välja toodud, vajadusel on lisatud seda kinnitavad dokumendid, omanik on valmis laenu andmist tõendama.

1.3. Projekti ettevalmistatustase, teostatavus (tehniline ettevalmistatus): 10%

1	Projekti teostamine kirjeldatud moel pole realistlik, ettevalmistus on tehniliselt puudulik. Riskianalüüs puudu, riskid maandamata. Ajakava esitatud väga üldiselt. Esinevad läbivad keelelised ja vormilised vead.
---	---

2	Projekt on eelduslikult teostatav, kuid selle tehnilises ettevalmistuses on puudujäärke, mis võivad mõjutada projekti elluviimist kavandatud moel. Riskid ja nende maandamine on osaliselt kirjeldatud. Ajakava ei ole põhjendatud. Taotlus on keeleliselt ja vormiliselt nõrgal tasemel.
3	Projekt on üldjoontes kavandatult teostatav, projekti tehniline ettevalmistatus võimaldab selle tõenäoliselt ellu viia. Riskid on kirjeldatud kuid maandamata. Ajakava põhjendatud kuid vajab täpsustamist või tekitab küsimusi. Tekst on enamjaolt loogiline, esineb väiksemaid keelelisi või vormilisi puudujäärke.
4	Projekti on eelduslikult võimalik koheselt ja tõrgedeta ellu viia, tehniline ettevalmistus on kahtlusteta tagatud. Projekti riskid on läbi mõeldud, kirjeldatud ja maandatud. Projekti ajakava on läbi mõeldud ja põhjendatud. Taotlus on koostatud keeleliselt ja vormiliselt korrektselt
1.4. Projekti taotleja ja meeskonna suutlikkus: 10%	
1	Taotleja enda ja projektis osaleva meeskonna kogemused ja oskused on kirjeldamata. Taotleja ja/või tema meeskonnaliikmete võimekus projekti ellu viia on puudulik – varasemad kogemused, teadmised ja oskused puuduvad. *Taotlejal on varem korduvalt esinenud probleeme kohustuste täitmisega (Leader projekti elluviimisega, maksekäitumine, aruannete esitamine jne)
2	Taotlejal ja/või tema meeskonnaliikmetel on tagasihoidlik võimekus projekti ellu viimiseks. Varasem kogemus ei anna üheselt kindlust, et kavandav tegevus suudetakse tõrgedeta ellu viia ja tulemused saavutada. *Taotlejal on varem ühekordselt esinenud probleeme kohustuste täitmisega (Leader projekti elluviimisega, maksekäitumine, aruannete esitamine jne)
3	Projekti meeskond on kirjeldatud. Taotlejal ja/või tema meeskonnaliikmetel on üldiselt võimekus projekti ellu viimiseks olemas. *Taotlejal ei ole varem esinenud probleeme kohustuste täitmisega (Leader projekti elluviimisega, maksekäitumine, aruannete esitamine jne) või taotleja põhjendab ja selgitab mida on varasemast õppinud.
4	Projekti meeskond on kirjeldatud. Projekti teostaval meeskonnal, (projektijuhil ja/või meeskonna liikmetel) on piisavalt teadmisi, oskusi ja kogemusi projekti tulemuslikuks elluviimiseks. *Taotlejal ei ole varem esinenud probleeme kohustuste täitmisega (Leader projekti elluviimisega, maksekäitumine, aruannete esitamine jne).
1.5. Projekti tulemuste jätkusuutlikkus, kestlikkus:5%	
1	Projekti tegevused lõppevad projekti lõpuga, investeringuobjekti edasine ekspluateerimine/tegevuste jätkamine ei ole läbi mõeldud. Projekti tulemuse säilitamiseks tehtavaid tegevusi ja nende katteallikaid ei ole kirjeldatud.
2	Projekti tulemused on vähesel määral kestlikud. Tulemuste säilitamiseks tehtavad tegevused on kirjeldatud üldsõnaliselt, katteallikaid ei ole välja toodud.

3	Projekti tulemused on enamjaolt kestlikud. Tulemuste säilitamiseks tehtavad tegevused ja kulutused on läbi mõeldud ja kirjeldatud, samuti kulude katteallikad.
4	Projekti tulemused on selgelt kestlikud. Taotleja suudab kavandatud tegevusi jätkata või investeeringuobjekte toimivana hoida piisava aja (kasutusea) kestel peale projekti lõppemist ning neid ka edasi arendada. Hilisem hooldus (investeeringu säilitamiseks tehtavad kulutused) on läbi mõeldud ja selgelt kirjeldatud, samuti kulude katteallikad. Kirjeldatud on järgmised tegevused peale käesoleva projekti lõppu.
1.6. Projekti uuenduslikkus: 10%	
1	Projekt ei ole innovaatiline ega suunatud keskkonnasäästliku tehnoloogia ja/või kliimasõbralike (sh bio- ja ringmajandust propageerivate) lahenduste välja töötamisele ja rakendamisele. Projekt ei too kaasa uuendusi või originaalseid ideid. Puudub selge eristumine olemasolevatest lahendustest või tavapärastest praktikatest. Projekt võib olla kopeeritud või korduv ega paku midagi uut või väärtuslikku.
2	Projekt sisaldab mõningaid uuenduslikke elemente, kuid need ei ole eriti originaalsed või murrangulised. Uuendused võivad olla pigem täiustused olemasolevatele ideedele või lahendustele kui täiesti uued kontseptsioonid. Projekt võib olla mõnevõrra loov, kuid ei ole piisavalt murranguline või julge. Projekt on innovaatiline taotleja jaoks ja see on kirjeldatud ning põhjendatud.
3	Projekt sisaldab olulisi uuendusi ja toob kaasa originaalseid ideid või lähenemisviise. Uuendused on märgatavad ja võivad mõjutada valdkonna või kogukonna tavapäraseid praktikaid. Projekt võib kaasata uusi tehnoloogiaid, meetodeid või lahendusi, mis toovad kaasa olulise muutuse. Projekt on innovaatiline tegevuspiirkonnas ja see on kirjeldatud ning põhjendatud.
4	Projekt on äärmiselt uuenduslik, tuues kaasa olulisi muutusi valdkonnas või kogukonnas. Uuendused võivad olla julged ja viia muutusteni tavapärastes lähenemisviisides või arusaamades. Projekt võib olla eesrindlik uute ideede, tehnoloogiate või mõtteviiside kasutamisel ning seeläbi innustada teisi innovaativusele. Projekt on innovaatiline, suunatud keskkonnasäästliku tehnoloogia ja/või kliimasõbralike (sh bio- ja ringmajandust propageerivate) lahenduste välja töötamisele ja rakendamisele. Innovaativsus on selgelt välja toodud. Tegevus ja/või tehnoloogia on innovaativsed ka väljaspool tegevuspiirkonda.
1.7. Projekti koostöisus: 5%	
1	Projekti raames ega projekti tulemusel ei ole ega teki otsest koostööd. Tegemist on üksikinvesteeringuga. Taotleja viib projekti ellu ilma partneriteta, nii projekti ettevalmistusprotsessis, elluviimisel kui ka pärast projekti lõppu vastutab tegevuste eest vaid taotleja ise.
2	Projekt loob võimalised koostööks, kuid konkreetseid partnereid välja toodud ei ole. Koostöövõimalused on konkreetsetl kirjeldatud.

3	Projekti tulemusel tekkiv koostöö on kirjeldatud kuid see on üldsõnaline. Koostöökokkulepet lisatud ei ole.
4	Projektis elluviimisel osaleb vähemalt üks koostööpartner, kelle roll projekti ettevalmistuses, elluviimises ja pärast projekti lõppu on selgelt kirjeldatud. Koostöö (sh iga partneri rahaline panus) on sisuliselt kirjeldatud. Juhul kui peale projekti lõppu tekib koostöö, on see selgelt kirjeldatud ja seotud konkreetse projekti tulemusega (st kirjeldatud on miks koostöö ei saanud enne toimida). Projekti tulemused on kasulikud piirkonnale laiapõhjaliselt ja see on konkreetset kirjeldatud. Lisatud on koostöökokkulepe vm koostööd tõendav dokument.
2.Meetmetspetsiifilised hindamiskriteeriumid (30%)	
2.1.Projekti mõju uue/parentatud teenuse või toote loomisele: 15%	
1	Projekti tulemusel ei teki uut toodet ega teenust. Ka olemasoleva toote/teenuse kestlikkus ei parane.
2	Projektiga ei teki uut toodet/teenust, kuid paraneb olemasoleva kvaliteet ja kestlikkus
3	Projekti tulemusena tekib uus toode/teenus, kuid selle mõju piirkonna/kogukonna jaoks on piiratud.
4	Projekti tulemusena tekib selgelt uus toode või teenus, mis on kasulik ka kohalikule kogukonnale.
2.2. Projekti mõju töökohtadele: 10%	
1	Projekt ei mõjuta töökohtade säilimist ega loomist.
2	Projektil puudub mõju uutele töökohtadele, kuid see aitab säilitada olemasoleva(d) töökoha(d) ja nende töökohtade palgatase ligilähedane piirkonna keskmisele. või projektiga luuakse kuni üks uus töökoht, mille palgatase jääb eelduslikult piirkonna keskmisest madalamaks.
3	Projektiga luuakse üks uus töökoht, mille palgatase on ligilähedane piirkonna ja tegevusala keskmisele.
4	Projekti tulemusel luuakse vähemalt üks tasuv töökoht (palk üle piirkonna ja tegevusala keskmise) või rohkem kui üks töökoht (palk piirkonna ja tegevusala keskmisega võrdne).
2.3. Projekti omafinantseeringu määr: 5%	
1	Omafinantseeringu määr on minimaalne nõutav ehk 50%
2	Omafinantseeringu määr on enam kui 52%
3	Omafinantseeringu määr on enam kui 53%
4	Omafinantseeringu määr on enam kui 55%